

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS • ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE • ROČNÍK 24 • ČÍSLO 6 • VYŠLO 18. ČERVENCE 2022

CENA 18 Kč

Komentář Tomáše Ščuky:

**Solidarita není
jednoznačná**

strana 3

Irena Eliášová:

**Ukrajina,
nič mištes... / Ukrajina,
nic dobrého...**

strana 4, 5

Tomáš Kačo na

Whatnews.cz:

Rád narušuji pravidla

strana 6 a 7

ZPRÁVY

Tomáš Kačo součástí zahájení českého předsednictví Evropské Unie

LETY U PÍSKU – V Letech u Písku začne 22. července demolice bývalého vepřína, v jehož místě stál za druhé světové války koncentrační tábor pro Romy. Demolice je nutná k vybudování důstojného památníku k uctění obětí holokaustu Romů a Sintů v Čechách. Zpravodajskému serveru Romea.cz to oznámila Karolina Spielmannová, mluvčí Muzea romské kultury, které památník vybuduje a místo spravuje. Projekt bude pokračovat II. etapou – zrealizováním krajinářsko-architektonické podoby celého areálu památníku včetně venkovní části expozice a pietní úpravy místa někdejšího tábora (Stezka paměti vedoucí od budovy plánovaného návštěvnického centra ke kruhovému památníku, kde stával protektorátní tzv. cikánský tábor). Na straně dvě najdete přehled nejdůležitějších událostí, které 22. července výstí v demolici objektu, který se stal symbolem nekorektních vztahů Romů a majority v dějinách Československa, tak, jak je uvádí Romea.cz.

Pokračování na str. 2

foto: Romea.cz

Velmi pozitivně vnímám vystoupení pianisty Tomáše Kača při zahájení českého předsednictví EU v pražském Rudolfinu. V průběhu slavnostního večera vystoupil To-

máš Kačo s PKF – Prague Philharmonia pod taktovkou Jana Kučery. Zazněla například skladba Zrození od Jana Kučery, hymna České republiky či hymna Evropské unie.

Svoji světovou premiéru zde měla i jedinečná autorská skladba Tomáše Kača s názvem Stronger than Yesterday, připravená speciálně pro české předsednictví v Radě Evrop-

ské unie.

Jelikož jde v historii České republiky o její druhé předsednictví

Pokračování na str. 2

Problémy jsem pocítovala už od školky, jako dítě cítíte, že jste jiná

Stanislava Miková vystudovala obor předškolní a mimoškolní pedagogika na Střední pedagogické škole v Berouně. Vedla v komunitním centru výtvarné kroužky, doučovala, vyučovala romštinu, pracovala v praktické škole v Berouně jako asistentka pro sociálně znevýhodněné děti. Podílela se na projektu Paměť Romů jako tazatelka pamětníků. Je členkou Klubu romských autorů Paramisara pod záštitou organizace Slovo 21.

Dobrý den, Stáňo. Pracujete jako vychovatelka na ZŠ Počaply. Jak dlouho se této práci věnujete a jak jste se k ní dostala?

Dobrý den, ano, pracuji jako vychovatelka. Momentálně pracuji i jako lektorka českého jazyka v JŠ. Touto prací se zabývám asi šestnáct let (s přestávkami). Studovala jsem pedagogickou školu v Berouně, a tak to dopadlo, našla jsem si tu muže a zakotvila. Vyzkoušela jsem i práce mimo obor,

Pokračování na str. 4

foto: Sabir Agalarov

ZPRÁVY

Dokončení ze str. 1

PRAHA – Sněmovní petiční výbor se dnes potřetí sešel kvůli situaci v úřadu veřejného ochránce práv, kdy ombudsman Stanislav Křeček odebral své zástupkyni Monice Šimůnkové agendu. Ve sporu se výbor nepřiklonil k žádání ze stran. O činnosti instituce se chystá jednat častěji než dosud. Fungování úřadu by se měl věnovat každé tři měsíce, ne jednou za půl roku. ČTK a České televizi (ČT) to po dnešním neveřejném zasedání výboru řekl jeho předseda Tomio Okamura (SPD).

Část dlužníků v exekuci opět získá šanci splatit závazky bez úroků či penále

Část dlužníků v exekuci znovu dostane šanci splatit vymáhané peněžité závazky bez úroků nebo penále. Předpokládá to zákon, který dnes podepsal prezident Miloš Zeman. O jeho podpisu informoval Hrad. Opakování takzvaného milostivého léta bude trvat tři měsíce od září. Umožní lidem zbavit se vymáhaných dluhů u veřejných institucí a státních či polostátních firem. Exekutorská komora se k opakování milostivého léta staví rezervovaně.

Předloha se týká exekucí, které začaly před loňským 28. říjnem. Skončit by mohly exekuce na dluh u samospráv, úřadů, státních fondů, škol, městských či státních a polostátních firem, zdravotních pojišťoven, Českého rozhlasu či České televize. Dlužník bude muset exekutorovi písemně sdělit, že žádá o zahájení postupu podle pravidel milostivého léta. Bude moci požádat o sdělení výše dlužné částky, kterou má ještě uhradit. Exekutor bude muset odpovědět do 15 dnů. Při překročení této lhůty se dlužníkovi milostivé léto prodlouží. Paušální náhrada nákladů exekuce bude činit 1815 korun s daní z přidané hodnoty. **ČTK**

Chystá se 28. ročník romského mezinárodního festivalu Romská píseň

Už je to 28 let a festival Romská píseň má své stálé diváky a posluchače. Tato kulturní událost se koná každým rokem v krásném prostředí dřevěného městečka – ve skanzenu v Rožnově pod Radhoštěm. Pořadatelem je Demokratická aliance Romů se sídlem ve Valašském Meziříčí, v čele s předsedou PhDr. Petrem Tuliou. Z důvodu covidu se festival v minulých letech bohužel nekonal, ale tento rok se máte na co těšit. Představí se vám romští hudební umělci nejen z České republiky. Jozef Merstein Jochymczyk z Polska, Triangl band – taneční a pěvecký soubor z Přerova, skupina Imperio z Přerova, lidová hudba Petra Brinzáka ze Slovenska, Brilliant orchester Milana Olšiaka ze Slovenska a taneční soubor Máj z Piešťan, taktéž ze Slovenska. Posláním tohoto kulturního projektu je bourat bariéry mezi lidmi odlišných národností prostřednictvím poznávání rozdílných kultur. Romská píseň není jen festival, který prezentuje romské umělce a taneční soubory. Zachovává a prezentuje tradice romské kultury. Hlavní program festivalu začíná ve 13 hodin v amfiteátru dřevěného městečka v Rožnově pod Radhoštěm. Festival dále nabízí tradiční ochutnávku romské kuchyně a prodej drobných suvenýrů od prodejců.

Tak, milí čtenáři, pokud nemáte žádný jiný plán, navštivte 23. července tento romský festival plný hudby a tance. **Veronika Kačová**

Kisitinel pes 28-beršeskro romano maškartemutno festival'is Romaňi gil'i 2022

Imar oda ehin bišuocho berš, the le festivalis Romaňi gil'i ehin furt peskre džene, save aven te dikhel či te šunel. Kada kulturno džives pes kerel avri sako berš andro šukar than andro kaštuno kheroro – skanzen andro Rožnov pod Radhoštěm. Pořadatelis ehin e Demokraticko aliancija le Romengri, savi bešel andro Valašsko Meziříčí, jekhetane lakra bare dženeha, o PhDr. Petr Tulia. Vaš o covid pes o festivalis andro oka berš bizo nakerehas, afe kada berš tumen šaj radisaŕon. Sikhavena pes tumenge avri romane bašavibnaskere umelca na ča khatar Čechiko republika. O Josef Merstein Jochymczyk khatar Polčiko, Triangl band – khelibnaskero the gil'avibnaskero suboris khatar Přerovos, e banda Imperio khatar Přerovos, ľudovo bašaviben the o Peter Brinzák khatar Slovensko, Brilliant orchester le Milan Olšiak khatar Slovensko, the khelibnaskero suboris Máj khatar Piešťani, tiž khatar Slovensko. Bacht kaleskro kulturno projektos ehin te thovel tele o barijeri maškar o manuša, saven ehin aver narodnostša, kaleha, hoj prindžarna aver kultura. Romaňi gil'i nane ča festivalis, savo sikhavel romane lavutaren the khelibnaskere subori. Likerel the sikhavena avri e tradicija khatar romaňi kultura. Hlavno programos andro festivalis ehin khatar 13 ori andro amfiteatr kaštuneskro kheroro andro Rožnov pod Radhoštěm. O festivalis tiž ponukňinela romano chaben the šaj peske cinema šukar cikne veci le prodejcendar.

Ta, kedvešne džene, save ginen, te tumen nane ňisavo aver planos, aven te dikhel 23. julis pre kada romano festivalis, kaj ehin pherdo bašaviben the kheliben. **Veronika Kačová**

Tomáš Kačo součástí zahájení českého předsednictví EU

Dokončení ze str. 1

v Radě EU, jde o unikátní příležitost být součástí této prestižní události. Za mě je výběr Tomáše Kačo zasloužený. Dokázal a dokáže zvládat velké úkoly. Jeho excelentní kulturní vystoupení jsem sledoval s hrdoostí a velkým uznáním. Ta skladba nemá chybu! Příznačným prvkem skladby Stronger than Yesterday je citace písně Ach, synku, synku – tedy oblíbené písně prezidenta Tomáše G. Masaryka. Je to sjednocení dvou světů, toho klasického, který má svůj řád a pravidla, a svobodného, který umožňuje na některých místech volně improvizovat na danou harmonii.

Název skladby se dá dle Kačo chápat různě. Jedním z významů je odkaz na osobní boje každého z nás. Melodie i příběh autora je dle mého inspirující a povzbuzující pro kaž-

dého z nás. Učit se z chyb, měnit se a zlepšovat se je určitě správná meta. Podle Kačo se to však dá aplikovat například i na naši zemi či celou Evropskou unii, která teď prochází velkou zkouškou. „Pevně věřím, že pokud problémy překonáme, budeme silnější než včera,“ řekl Tomáš Kačo. „Hudba má sílu spojovat národy, ale také léčit, připomenout lidem, že mají srdce a dovoluje jim zapomenout na dennodenní rutinu – mohou se tak na chvíli otevřít, nadechnout a vnímat srdcem,“ objasnil.

Premiér Fiala ve svém projevu uvedl, jak je rád, že je Česká republika po mnoha letech znovu hrdou a respektovanou zemí, která ví, co chce, kam směřuje a která je pro mnohé inspirací. Projevil důvěru v to, že předsednictví zvládneme se ctí. Stronger than Yesterday je proto nejenom název skladby, kterou

jsme v premiéře slyšeli, ale také cíl našeho úsilí. Věřím, že na konci tohoto roku bude silnější nejen Evropská unie, ale také Česká republika.

Tomáši, děkujeme za velmi důstojnou reprezentaci. Jsi příkladem, že vedle talentu je důležité i vzdělání a úsilí jej rozvíjet. Tvá úspěšná studia na prestižních univerzitách tě dnes zaslouženě posouvají mezi špičkové umělce dnešní doby. Jsi inspirací pro další mladé a nadějně talenty. Tvůj osobní příběh potvrzuje fakt, že pokud člověk opravdu chce, lze dosáhnout velkých úspěchů. Jistě, ty cesty jsou nelehké, člověk se setká s mnoha překážkami, které je třeba překonat. Osobní úsilí, víra a vytrvalost jsou však klíčové! Podpora rodiny nese také důležitou roli.

Rozhovor Petry Doležalové (Whatnews.cz) s Tomášem Kačem najdete na straně 7 a 8.

Tomáš Ščuka

Hlavní události kolem tábora

- O vybudování důstojného pietního místa na místě tábora se začalo hovořit v roce 1995, kdy byl nedaleko areálu vepřina odhalen památník obětem tábora.
- V roce 1997 ministři Jan Ruml (ODS) a Pavel Bratinka (ODA) prohlásili, že navrhnou vládě, aby vepřin vykoupila a zbouřala, a na místě nechala postavit důstojný památník romských obětem holokaustu. Společnost AGPI, které vepřin patřil, později uvedla, že je ochotna farmu přemístit za „přiměřenou náhradu“.
- Od té doby se problém odsouval: k jeho řešení se hlásily vlády Václava Klause (ODS), Josefa Tošovského (nestraník) i Jiřího Paroubka (ČSSD), za stěžejní věc označili odstranění vepřina a vybudování pietního místa v roce 1999 prezident Václav Havel i ministr pro lidská práva Michael Kocáb (za SZ), často o situaci jednali vládní zmocněnci pro lidská práva.
- V dubnu 2005 Evropský parlament schválil v rámci rezoluce odsuzující diskriminaci Romů výzvu ke zrušení vepřina. Krátce poté vyvolal rozruch prezident Václav Klaus, který řekl, že tábor nebyl „koncentrační tábor v tom slova smyslu,“ s tím, že tábor nebyl určen pro Romy, ale „pro ty, kteří odmítli pracovat“. Klausův názor vyvolal pobouření v řadách romských organizací i politiků.
- V dubnu 2007 premiér Mirek Topolánek (ODS) řekl, že na přemístění vepřina nebude mít vláda peníze. Podobně se v roce 2012 vyjádřil premiér Petr Nečas (ODS) a v květnu 2014 premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD), který řekl, že desítky milionů ko-

run, potřebné na likvidaci a postavení nového vepřina, by měly být využity třeba na vzdělávání romských dětí a na zlepšování sociálních podmínek v sociálně vyloučených lokalitách.

- V červnu 2010 bylo nedaleko místa, kde ležel tábor, otevřeno pietní místo, které tvoří přírodní amfiteátr, dvě repliky původních dřevěných ubikací s expozicí připomínající památku romských obětí nacismu, parkoviště a nové cesty. Ministr kultury Václav Riedlbauch tehdy řekl, že zásluhu na vzniku tohoto místa má především zmocněnec pro lidská práva Michael Kocáb. Vláda na projekt uvolnila 21,4 milionu korun. Pietní místo později převzal do správy Památník Lidice.
- V červenci 2013 Výbor OSN pro lidská práva vyzval ČR, aby vepřin zavřela.
- V květnu 2016 ministr pro lidská práva Jiří Dienstbier (ČSSD) řekl, že na místě bývalého tábora bude zřejmě dále vepřin. Vedl několik jednání s majiteli, ale žádný konkrétní závěr nevzešel. Začátkem srpna ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL) oznámil, že vláda je blízko k dohodě o odkoupení vepřina.
- V září 2016 se kvůli svým slovům o táboře stal terčem kritiky tehdejší ministr financí a šéf ANO Andrej Babiš. Podle fotoreportéra Aktuálně.cz Babiš řekl, že je lež, že Lety byly koncentračním táborem. Babiš se poté omluvil a od výroků se distancoval. Babiš řekl, že chce sehnat peníze na výstavbu památníku a zajistit výkup vepřina.
- V listopadu 2016 vláda rozhodla o zadání posudku na ocenění areálu, 13. července 2017 si pak zástupci vlády a společnos-

ti AGPI předali nabídky k případnému odkupu. Valná hromada firmy 31. července vyslovila souhlas s převodem areálu na stát a 7. srpna společnost AGPI oznámila, že nabídku vlády na odkup akceptuje. Vláda pak 21. srpna 2017 schválila odkup vepřina a 23. října odtajnila smlouvu, ze které vyplývá, že za odkoupení vepřina stát zaplatí zhruba 372,5 milionů bez daně z přidané hodnoty.

zdroj: Romea.cz

Co se změnilo ve veřejném prostoru od války na Ukrajině?

Každého z nás se dopady války na Ukrajině pomalu ale jistě dotýkají. Můžeme si toho třeba všimnout na zvýšení cen v různých oblastech našeho života. Běžný nákup, který jsme kupovali, se zdrazil o víc jak 30 procent. Ano, je pravda, že každý z nás kupuje něco jiného a v jiném množství, ale méně určitě nikdo z nás už nezaplatí. Pro rodiny s větším počtem dětí to musí být opravdu těžké. Náklady na školu, stravu, oblečení a obuv... Zdražily se nejen samotné potraviny, ale i plyn, benzín, nafta a elektřina, tím pádem i náklady na bydlení. Šíří se obavy a strach, co bude. Protože inflace stále roste. Lidem se honí v hlavě myšlenky, že ve skutečnosti budou muset vydělávat jen na nájem a nezbude jim navíc, aby si mohli něco koupit, nedej Bože, zajít si k zubaři nebo na nějaký koncert. Na druhou stranu i přesto, co se děje, vznikají nová zábavná centra pro děti, fitcentra a obchodní centra. Ve svém okolí, kde žiju, vnímám u lidí změny nálad ve vztahu k současné situ-

aci, jsou to obavy, strach, nejistota, napětí. I přesto, jaká je krize, vidíme fronty v obchodních centrech. Lidé stále nakupují, jako by šlo o život, někteří se chystají na horší časy.

Náš rodinný nákup vypadá pořád stejně, ale samozřejmě platíme víc. Ale moc si nestěžujeme! Jíme zdravě a to, co nám chutná, nic nám nechybí. Celé to vyplývá taky z přístupu k životu, z toho, co nás v životě motivuje a co dáváme na první místo. Známe lidi, kteří by z tohoto systému chtěli vystoupit a hledají řešení, jak žít bez toho, aby byli závislí na systému, který je utlačuje a nedává prostor svobodně přemýšlet a žít.

Pro velkoobchodní podnikatele to musí být ale ještě větší šok. Podnikatelé mají problém s dodavateli, protože čekají na potřebný materiál, který je závislý na Ukrajině. Automobilové firmy zpomalují svoji výrobu, právě z důvodu, že jim chybí část různých materiálů. Řada zaměstnanců musí z těchto důvodů zůstat doma a nebo si museli najít jiné zaměstnání. Chybí zaměst-

nanci, kteří by uměli mluvit plynule rusky, ukrajinsky, aby mohli tlumočit konverzaci mezi Ukrajinci a Čechy. Vzniká jazyková bariéra, kterou bychom měli prolomit.

Žijeme ve společnosti, která se skládá z různých vrstev lidí. Rozdělujeme se na chudé, bohaté a střední třídu. Kam patříme my osobně? Aco bychom měli změnit, abychom se nestali chudšími, než jsme? Dotkla se nás válka jen po technické stránce nebo i duchovní? Uvědomili jsme si, že je dobré zamyslet se, jakým směrem se na svůj život díváme a kam dáváme svoji životní energii? Za co tolik utrácíme, že nám pak nezůstane na jídlo nebo jiné životně důležité věci?

Závěr mého článku bych zakončila moudrem od Echarta Tolleho. „Dokud nezměníme stav své mysli, budeme znovu a znovu vytvářet v podstatě stejný svět, se stejnými démony a stejně šílený.“ Snažte se žít pokorně a žijte svobodně s láskou, aby vám nic nechybělo.

Veronika Kačová

STAN už nechce na kandidátce svého starostu, který mluvil o střelení a Romech

Starostu Poděbrad Jaroslava Červinku si nepřeje mít hnutí STAN na své volební kandidátce kvůli jeho výrokům, v nichž nepřímo hovořil o střelení Romů. „Přijali jsme usnesení, které vyzývá pana Červinku, aby odstoupil z té kandidátky,“ řekl iDNES.cz předseda oblastního sdružení Nymburk hnutí STAN Marek Michl.

Červinka na červnovém jednání městského zastupitelstva hovořil o dítce od okresního úřadu. Uvedl, že ji dostal za výroky při dopravní nehodě v roce 2001, kterou způsobili psi vlastněni romským občanem. „Já jsem pak pronesl onu památnou větu, že by bylo lepší je zastřelit. Policajt mi řekl, že by se neměli střílet, že ti psi za to nemůžou. A já jsem pronesl, že jsem neměl na mysli ty psy,“ řekl Červinka. Na jeho slova upozornil Deník N.

Šéf hnutí STAN, ministr vnitra Vít Rakušan, výzvu místní buňky Červinkovi očekával a označil na Facebooku slova starosty Poděbrad, která pobouřila Romy, za neomluvitelná.

„Jsme subsidiární strana. Čekám výzvu místní buňky k odstoupení pana starosty z kandidátky, to budu dál, jako předseda, v souladu s našimi stanovami a postupy také prosazovat,“ napsal Rakušan.

Rakušanova asistentka ve Sněmovně Renáta Erzsébet Németh navíc na Twitteru napsala: „Na předsednictvu se bude řešit pozastavení členství.“

Výzva Rakušanovi, ať zatočí s rasistou

K tomu, aby Červinka zmizel z volební kandidátky STAN, vyzval šéfa hnutí Jaroslav Miko, zakladatel občanské iniciativy ČEŠI POMÁHAJÍ a člen Československé romské unie.

„Romové jsou v této zemi nuceni přihlížet tomu, jak nespravedlivě se český stát staví k romským běžencům z Ukrajiny, z nichž mnozí byli nuceni pobývat delší čas v nedůstojných podmínkách. Je to o to smutnější, že se nepřihlíželo ani k těm nejmenším dětem. Čeští Romové čelí opakovaným útokům od prezidenta Zemana, který tak často a rád veřejně podněcuje nenávist k Romům a používá k tomu živé argumenty typu, jak 90 procent českých

Romů údajně nepracuje,“ napsal Miko. „Dovoluji si Vás touto cestou požádat, abyste jako předseda hnutí STAN zvážil možnost, aby byl rasista Červinka stažen z kandidátky hnutí STAN pro letošní komunální volby,“ uvedl Miko.

Výrok o Romech byl podle starosty Poděbrad Červinky hloupý před 22 lety, kdy ho učinil, i nyní, když ho připomněl 22. června na jednání poděbradského zastupitelstva. „Omlouvám se všem, koho se mohl oprávněně dotknout. Kdo mě zná a zná moje působení v čele radnice, ví, že ve skutečnosti jakoukoliv formu násilí za řešení nepovažuji. A to ani v nadsázce,“ uvedl v úterý na svém facebookovém profilu Červinka.

Josef Kopecký
foto: hnutí STAN

KOMENTÁŘ Solidarita není jednoznačná

TOMÁŠ ŠČUKA

Už několik měsíců jsme svědky válečného konfliktu na Ukrajině. Ruská agrese nadále vraždí nevinné civilisty, ruští vojáci také pokračují v bombardování a devastaci veřejných budov a prostranství Ukrajiny. Jako sousedé či pozorovatelé sledujeme tuto globální krizi živě, ekonomické dopady pak pocítujeme zcela bezprostředně. Zvýšení cen za pohonné hmoty, energie či potraviny zasáhlo každou domácnost. Mění se také společnost. K dnešnímu dni evidujeme přibližně 378 000 zaregistrovaných běženců z Ukrajiny. Pokud však hovoříme o solidaritě, není až tak růžová. Ze začátku nás jako společnost postihla jakási euforie pomáhat. Ovšem v důsledku zmíněných hmotných dopadů na každého z nás se tolik opěvovaná solidarita začala odkrývat. V online prostoru můžeme slyšet silný hlas (odpor) proti běžencům, kterým údajně česká vláda pomáhá na úkor svých občanů. Rostoucí chudoba byla vždy pramenem extrémismu a dalších projektů podporujících násilí a nenávist.

V předchozích příspěvcích jsem popisoval odlišný přístup k romským běžencům z Ukrajiny. Těm se bohužel v České republice nedostává stejné dočasné ochrany jako většině zaregistrovaných. Zpochybnování jejich existenci situace včetně dehonestace potvrzuje anti-ciganistické postoje ze strany vedení měst a dalších politických představitelů. Romské matky s dětmi pro svůj původ jednoduše ztrácejí nárok na důstojné přečkání války. Pracovníci KACPO v těchto případech postupovali dle pokynů prostě jinak. Nelze přeci popřít, že transport Romů do detenčního zařízení Vyšší Lhoty neměl segregáčnické tendence. Později se začala řešit otázka dvojího občanství, již do příchodu romských běženců nikdo z politické scény neřešil. I zde šlo o snahu snižovat lidskou důstojnost romských matek s dětmi. Výsledky prověřování cizinecké policie potvrdilo dvojí občanství pouze u cca 150 osob z 5000 prověřovaných.

V době internetu a sociálních sítí můžeme sledovat postoje k základním lidským hodnotám i ve svém okolí. V této souvislosti mě velmi zklamal i postoj některých Romů. Ano, i naši lidé, kteří zažívají pravidelně pocity méněcennosti a diskriminační přístup, odsuzovali veřejně romské matky s dětmi, které utíkají před válkou. Romale, schopnost empatie včetně jistého sociálního pochopení by nám přeci neměla být cizí. Každý z nás nějak začínal a začíná a je velmi nefér odsoudit člověka, aniž bychom o něm měli alespoň základní informace. Že tak činí někteří politici a určitá část české veřejnosti mě sice mrzí, ale nepřekvapuje! My bychom se ale schopnosti lidského vnímání vzdávat neměli. Žádné pozornosti ani respektu se nám nedostane. A pokud ano, tak na velmi krátkou dobu.

Naopak bychom se měli naučit žít společně. Už nejsme jen Češi a Romové. Naše blízké okolí se mění. Jsme Evropská společnost, která sdílí stejné hodnoty a principy demokracie. Stejně tak by měla respektovat kulturní odlišnosti a jinakost. Nejsem si jist, zda jsme k těmto společným hodnotám došli. Spíše si myslím, že je před námi ještě kus cesty. Kvalita demokratického fungování se dle mého odráží v dodržování základních lidských práv u všech skupin obyvatel. Tam zatím nejsme. Bude-li vůle, můžeme se takové doby dočkat.

O Roma vakeren

Pořad ČR určený pro Romy.

www.romove.cz

O líkeriben le gadžengro ko Roma

Šaj phenav, hoj nisar nane o líkeriben le gadžengro k'amende feder, imar šaj phenav, hoj goreder.

Mindig, sar džav maškar o gadže, dikhav the šunav, sar džan ki'amende. U mariben pre Ukrajina sikhavel, sar akana o manuša hine k'amende phundrade, vakeren bijo pativ, sar amen nakamen, keren amenca, sar te uľamas bijo kher, the te dživas rendešnones avka sar jon. Phiras andre buti, amare čhavore študinen, ale jon kajse lače veci pr'amende nakikhen, dikhen čak o namištes, angle lende sam čak melale Roma, the aver nič.

Odava dikhasas, sar le denaškerde Romen o gadže k'amende mukhenas, calo svetos dikhelas, sar o Roma le čhavorencas sovenas pre štacijona pre phuv, bokhale, melale, sar te nauľahas manuša, ale le parnen denaškerde kidenas sar le Devles! Lošaha len lenas, sa hin lenge mištes, chuden o love, bešen hjaba, dživen peske sar bare raja, savoro hin vaš lenge hjaba! Dživen adaj igen mištes, feder, sar amen, so adaj dživas, te sam o parne abo kale, amen mušinas saki koruna te ginel, šaj phenav, hoj adaj akaňik bokhaluvas!

O mariben pre Ukrajina kerel igen baro bibachtaľipen, savoro hin kuč, igen kuč, me nadžanav, te amare politikı, o bare raja, keren lačhes. Me kija naachaľuvav, ale jekh džanav, hoj namištes. Calo svetos pomožinel le Ukrajincoske, jov len sa diliňarel, ale o herci odava džanen... Amaro premijeris pes igen chudel te pomožinel, no nek peske del bari briga.

Jekh gadži mange phenelas ajse lava, hoj savoro mange ruminda, so mange kerelas loš. „Romňije, cinen tumenge but chaben, bo sar avela o mariben, tumen o Roma merena andre bokh, le Romen ňiko nakamel, namukhena tumen aňi andre bota, naši cinena o maro, cinen tumenge akaňik o chaben!“ Ačhiľom sar bar, s'odava hin? Sar joj avka šaj mange vakereľ? Joj džanel, sar odava avela? Avka duminen savore gadže? No, avaha pre soste te lošanel! Calo džives duminavas, so mange phenelas e gadži. So amen o Roma nasam manuša? Adaj pre Čechiko dživas šel berša, adaj uľiľam, the hin amen e sloboda, o pravos atd.

Nadžanav, sar ko, ale me avka man líkerav ko manuša, pativaha, the kamav, kaj te ke mande avka džan tiž, ale nane odava avka furt, o manuša pes nameňinen. Kamplamas te avel ki'amende pativale, bo e dar pr'amende savorende bešel, le maribnastar. O mariben hin baro bibachtaľipen pal calo svetos, sako daral vaš peskro iletos. Vaš oda kampas te avel ki'amende pativale, te sam Roma, te sam gadže, bo savore sam čak manuša...

Irena Eliášová

Ukrajina, nic dobrého...

To, co se děje na Ukrajině, se bohužel dotýká i nás, vlastně skoro všech ve světě. Nerozumím politice, ale kdo to vede a kdo to vymyslel, „válku“, musí být ohromně zlý a na hlavu padlý člověk! Přeci ve válce umírají lidé, to si nikdo z nás nepřaje a nechce. Jestli je pravdou to, co se píše a tvrdí, že mají jakési laboratoře a vyrábí se tam biologické zbraně, aby vydělávali na lidech velké prachy, nevím, co říct, slušné slovo mě nenapadá...

Válka na Ukrajině se dotkla i nás Romů a máme strach. Ohromně se bojíme, aby i u nás se neválčilo, my bychom nikam neprchali, protože nás Romové nikdo nechce. To vidíme, jak se chovají k Romům, kteří uprchli z Ukrajiny a jsou tady u nás. Češi Romové nechtějí, ani za Boha. Bílých uprchlíků si považují, panečku, jak oni se tady u nás mají dobře! Mají vše zadarmo, bydlení, jídlo a další vymoženosti, radují se, že u nás budou pracovat, a proto se pro ně dělá vše dobré.

Nerozumím tomu, jak je možné, že všechny hlavy dalších států v Evropě jdou na ruku prezidentovi Ukrajiny, nechápu, asi nejsem tak chytrá a vzdělaná. Já si ale dobře pamatuji, že když se před třiceti lety válčilo v Jugoslávii, toto se nedělo! Neprchaly houfy lidí k nám, byl klid, a dá se říct, že nikdo se do války nemíchal mezi ně, žádné zbraně jim nedodávali a jiné věci... Ovšem nyní se mohou utrhat, jen aby vypomáhali Ukrajině se vším.

Krom jiného, ještě k nám válka přinesla hlad a strach. Je všechno tak drahé, že si nemůžeme dovolit koupit, na co jsme byli zvyklí roky! Jak dlouho to bude trvat? Nebo bude ještě hůř? Ať se děje cokoli, hlavně, aby nebyla válka!

Ať můžeme v klidu žít, naše děti ať nikdy nezažijí tu krutou válku! Ono se říká, že je lepší nic nevědět, ale já bych opravdu chtěla znát proč? Proč celá Evropa vypomáhá Ukrajině, Rusko je tak válčivé? Rusi chtějí všechno zničit? Napadají mě hrozná myšlenky, jen aby to nebylo reálné!

Když jdu do města na nákup, je slyšet od lidí jen smutné řeči: „Bude i tady u nás válka?“ Vidím a slyším, jak se mezi námi rozpoutal strach, obavy o život. Je mi z toho na nic a určitě nejsem sama.

Tak ráda bych chtěla mít ten prsten od Arabely, otočit a zjevit se úplně někde jinde, kde je klid a mír...

Irena Eliášová

Problémy jsem pocítovala už od školky, jako dítě cítíte, že jste jiná

Dokončení ze str. 1

ale nakonec jsem zůstala ve školství. A jsem ráda.

Jak vás doma rodiče podporovali ve vzdělávání, volnočasových aktivitách a jaká jste byla studentka ve škole?

Vzdělání bylo na prvním místě, v naší rodině je to velmi důležité. Nechávali mi volnost, ale chtěli vidět výsledky. Největší volnočasová aktivita pro mě byla četba knih, od osmi let jsem chodila sama do knihovny. Mimo to jsem ráda kreslila, zpívala a tančila. Neměla jsem ráda kolektivní sporty a atletiku. Takže tělocvik nepatřil k mým oblíbeným předmětům. Bavila mě historie, přírodověda, vlastivěda a literatura, když budu mluvit o škole. Matika mi nikdy nešla. (smích)

Co vás na práci vychovatelky baví nejvíce?

Je to kreativní práce, každý den je jiný, stále se něco děje. S dětmi bývá zábava.

Jaké jsou podle vás výhody pracovat, coby Romka, ve školství?

Nevím, jestli je to výhoda, ale brzy se stanete známou, je na vás velmi vidět. Rodiče vás zdraví na ulici. Mám prostor pozitivně působit na děti a vracet předsudky. Ať chcete nebo ne, stanete se pozitivním příkladem. I když je to boj, protože si na vás musí nejdříve zvyknout kolegové.

Jaký máte pracovní kolektiv?

Skvělý. Vyjdeme si vstříc, a to je důležité.

Jaké aktivity s dětmi vykonáváte, máte léto, chodíte s dětmi i ven?

Těch aktivit je opravdu hodně, jezďme na výlety, zveme si do školy divadlo, máme různé besedy. Vytváříme, hodně s dětmi čtu a povídáme si, to je důležité.

„Mám prostor pozitivně působit na děti a vracet předsudky. Ať chcete nebo ne, stanete se pozitivním příkladem. I když je to boj, protože si na vás musí nejdříve zvyknout kolegové,“ říká v rozhovoru romská vychovatelka Stanislava Miková. //

Vrátme se zpátky do vašeho dětství, s jakými problémy jste musela bojovat? Ať už ve škole nebo v práci. Kdo vám v těchto nelehkých situacích pomáhal nebo kde jste hledala sílu?

Problémy jsem pocítovala už od školky, jako dítě cítíte, že jste jiná, že jste sama, mimo kolektiv. V té době to učitelky neřešily, myslím, že je to nezajímalo. Co si budeme povídat, děti dokážou být pěkně zlé, pokud nemají mantinely. Ale na druhém stupni se to změnilo a my se skamarádili. Všechno příkoří jsem si nechávala pro sebe, věřím, že takhle to dělá plno dětí. Nechtěla jsem to řešit doma. Časem jsem se naučila sama všechno řešit. Nikdy jsem za nikým nechodila a nesnažila se skamarádit. Na druhou stranu umím věci vypouštět a individuálně přistupovat k lidem. Tak si říkám, kdyby tím vším mělo procházet české dítě, jak hluboce by nenávidělo Romy? Já to tak nemám. Neškatulkuji.

Prozradíme čtenářům, že máte velmi blízko k romské literatuře. Co vás na ní nejvíce baví a o čem ráda píšete?

Literatura mě baví, jakákoliv. Je to odpočinek, není nad to si lehnout na deku v létě k vodě a číst si, nebo psát si. Píšu, co mě napadne, ne o lásce, o běžných věcech, příhody z dětství...

Kolik vám bylo let, když jste napsala svou první povídku?

Od osmi let jsem začala chodit sama do knihovny. Tuším, že to bylo někdy v deseti, jedenácti letech, kdy jsem napsala první povídku.

Získala jste i nějaké ocenění v literární soutěži? Vzpomenete si jaké?

Ano, bylo to v rámci literární soutěže, kterou vyhlásila organizace Romea. Napsala jsem o babiččině cestě na pohřeb do Anglie. Vůbec jsem nečekala, že zvítězím.

Jak jsou na tom podle vás mladí Romové, co se týče povědomí o romské literatuře? Zajímají se o tohle téma, nebo vůbec?

Nevím, ale budeme doufat, že ano.

V jakém jazyce doma mluvíte? Ovládáte romštinu plynule?

S rodiči mluvím romsky, doma je to kombinace obou jazyků. Romština je můj mateřský jazyk, takže mluvím plynně.

Koho z romských spisovatelů obdivujete?

Obdivuji všechny, co něco smysluplného napíší. Zmíním například Matea Maximoff.

Jaké máte další zájmy?

Ráda dělám také písňové texty.

Co byste vzkázala ostatním družinářům a učitelům?

Naslouchejte dětem. Smějte se. Buďte nad věcí.

rozhovor vedla Veronika Kačová
foto: Archiv Stanislavy Mikové

Hodonín u Kunštátu.
Památník holokaustu
Romů a Sintů na Moravě

výstava
1|4–31|10
2022

Lidická tragédie

Tento rok je to 80 let od vypálení středoevropské obce Lidice nacisty. Výstava přibližuje nejenom nechalé známé datum 10. 6. 1942, kdy došlo k zničení obce, ale také poválečný vývoj Lidic až po současnost. Lidická tragédie se stala symbolem utrpení nevinného civilního obyvatelstva nejen na našem území, ale po celém světě.

m r k muzeum romské kultury

rommuz.cz

Muzeum romské kultury vás zve na

Zahájení demolice areálu bývalého vepřína Lety u Písku

pátek **22. 7. 2022** 13 h
Areál bývalého vepřína v Letech u Písku

Velkokapacitní vepřín stojí na místě někdejšího tzv. cikánského tábora (dříve pracovního a kárného), kde byli vězněni muži, ženy i děti. Zemřelo zde celkem 326 osob, jejich těla byla ukládána do masových hrobů. Cílem Muzea romské kultury je realizovat zde projekt **Lety u Písku. Památník holokaustu Romů a Sintů v Čechách** a vybudovat tak skutečně důstojnou připomínku tragických událostí.

Program:
Přivítání hostů a slavnostní proslovy
Symbolické zahájení demolice
Poslední procházka areálem vepřína s uctěním památky obětí holokaustu, občerstvení
Předání areálu demoliční společnosti

V případě dalších dotazů nás neváhejte kontaktovat na media@rommuz.cz nebo telefonicky na +420 775 407 065

m r k muzeum romské kultury   památník lety u písku

Z uvedených akcí bude pořízen fotografický a audiovizuální záznam. Materiál může být zveřejněn.

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²
Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srm.cz

Muzeum romské kultury vás zve na

Pietní shromáždění k uctění památky obětí holokaustu Romů a Sintů

čtvrtek **18. 8. 2022** 11.00

Hodonín u Kunštátu. Památník holokaustu Romů a Sintů na Moravě

V letošním roce uplyne již 79 let od vypravení hromadného transportu romských mužů, žen a dětí z tzv. cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu do koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz II-Birkenau. Uctíme památku obětí rasové motivované perzekuce a genocidy na místě, které je jedním ze symbolů holokaustu Romů a Sintů na území někdejšího Protektorátu Čechy a Morava.

Program:
11.00 zahájení pietního shromáždění v památníku, proslovy hostů
12.30 uctění památky obětí na Žalové modlitbou kněze a kladením věnců
13.40 komentovaná prohlídka areálu památníku
14.45 odjezd autobusů do Černovic
15.00 uctění obětí tábora pohřbených na obecním hřbitově v Černovicích
15.15 ukončení pietního aktu

Doprovodný program:
Barák dozorců – Lidická tragédie. Výstava přibližuje okolnosti vypálení této středoevropské obce nacisty dne 10. 6. 1942, ale také poválečný vývoj Lidic až po současnost.

Pro návštěvníky pietního shromáždění bude z Brna vypraven **autobus zdarma**, který bude přistaven před Muzeum romské kultury v 9.15.
Místo v autobuse je nutné rezervovat nejpozději do 12. 8. na emailu rezervace@rommuz.cz nebo na telefonním čísle +420 775 407 065.

m r k památník hodonín u kunštátu   Muzeum romské kultury Bratislavská 67, Brno, 602 00 facebook.com/muzeum.romske.kultury rommuz.cz

MINISTERSTVO KULTURY

Z uvedených akcí bude pořízen fotografický a audiovizuální záznam. Materiál může být zveřejněn. Zdroj: Michal Barsóny, Holokaust a současnost, olejomalba na sololitu, 2002, ze sbírek Muzea romské kultury

Adresa redakce Romano hangos
a Společenství Romů na Moravě

SRNM

Cejl 460/35, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno: .....
název organizace: .....
adresa, PSČ: .....
e-mail: ..... telefon: .....
počet objednaných výtisků: .....

způsob platby: hotově   složenkou
 bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
 bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Cejl 460/35, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2022 je 300 Kč

Redakce RH vyhlašuje Literární

soutěž Janka Horvátha

o ceny v kategoriích:

- příspěvek v romštině
- příspěvek v češtině

Soutěž je bez omezení věku. Pište to, co chcete sdělit ostatním! I na Vašem hlase záleží!

Príspevky prijímame od 1. 7. 2022 do 15. 11. 2022 na e-mailu romanhagos@gmail.com nebo na adrese redakce SRNM, Cejl 35, 60200 Brno.

Nejlepší příspěvky budou zveřejněny online i v novinách. Tiskem publikovaní autoři získají autorský honorář a odborná porota vybere v prosinci výherce hlavní ceny. Každý soutěžící získá předplatné na rok 2023!

Soutěž je vyhlášena za finanční podpory Statutárního města Brna.

